

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΚΟΥΡΤΖΗ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ
ΤΟ ΠΡΙΓΚΙΠΟΤΟ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η ερωμένη των φάρων**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Πηνελόπη Κουρτζή
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Μπανούση
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Πηνελόπη Κουρτζή, 2019
© Εικόνων εξωφύλλου: Jackie Robinson, Annie Kruyer/Arcangel,
Jasmina Andonova/Shutterstock
© Εικόνας εσωτερικού: Alexandr Kovalenko
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2019

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3062-1
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3063-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 Publishers since 1979

Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΠΗΝΕΛΟΠΗ
ΚΟΥΡΤΖΗ

Η
ΕΡΩΜΕΝΗ
ΤΩΝ
ΦΑΡΩΝ

Στους φάρους μου. Σε αυτούς που αποτέλεσαν φάρους πορείας και σε εκείνους που λειτούργησαν ως φάροι επικινδυνότητας. Στους φάρους μου που συνέχισαν να λάμπουν και σε αυτούς που έσβησαν.

Στους φάρους όλων σας.

Books are lighthouses erected in the great sea of time.

E.P. WHIPPLE

Τα βιβλία είναι φάροι, ορθωμένα στη μεγάλη θάλασσα
του χρόνου.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ...

Στους ναυτικούς χάρτες οι φάροι συμβολίζονται με έναν κόκκινο μικρό κύκλο ή με αστερίσκο, που δείχνει τη γεωγραφική τους θέση.

Στον χάρτη του νου μου, από μικρό παιδί οι φάροι ήταν σύμβολα τα οποία πάντα με γοήτευαν και με ωθούσαν να τα εξερευνήσω κυριολεκτικά και αλληγορικά. Μεγαλώνοντας και παρατηρώντας την έλξη που ασκούσε το σύμβολο του φάρου και στους γύρω μου, συνειδητοποίησα πως ναι, κάποια στιγμή θα ήθελα να γράψω για αυτούς και για ολόκληρο τον κόσμο που τους περιβάλλει. Όταν πια κάθε ιστορία μου χτιζόταν ή προχωρούσε χάρη σε έναν συμβολισμό, ήταν απλώς θέμα χρόνου οι φάροι να λάμψουν, δείχνοντάς μου ένα παραμύθι που θα επιθυμούσα να διηγηθώ.

Και έτσι, ένα καλοκαίρι πριν από αρκετά χρόνια, σε έναν φάρο στο Ιόνιο, λίγο πριν από το ηλιοβασίλεμα, καθώς ισχύει αυτό που λένε, πως έλκεις ό,τι εύχεσαι, μου μίλησε για πρώτη φορά η ηρωίδα μου η Νατάσα.

«Έχω γεννηθεί το 1936, όμως νιώθω πως άρχισα να υπάρχω μόλις αποφάσισες να ακούσεις και να καταγράψεις την ιστορία μου. Αν ποτέ κάνεις τη ζωή μου βιβλίο, να του βάλεις τίτλο *Η Ερωμένη των Φάρων* και όχι *Η Πόρνη των Φάρων*, όπως με αποκαλούσαν». Συμφώνησα. Από εκείνη τη

στιγμή άρχισε να διηγείται και δε σταμάτησε παρά μόνο όταν μου εξιστόρησε όλη τη ζωή της, την πιο εκκεντρική ιστορία που είχα ακούσει ποτέ. Τον θρύλο της ερωμένης των φάρων. Ή αλλιώς της πόρνης των φάρων.

Μιας γυναίκας που έψαχνε να σώσει, αλλά και να σωθεί. Που ονειρεύτηκε το ένα και μοναδικό φως που θα έλαμπε μόνο για εκείνη και στην πορεία της αναγκάστηκε να αντικρίσει πολλά.

Ένας φάρος που ψάχνει έναν άλλο φάρο να εκπέμψουν μαζί στην ίδια συχνότητα. Αυτό δεν είμαστε όλοι άλλωστε κατά βάθος; Αυτό δεν ποθούμε; Γι' αυτό δεν κάνουμε όλα τα ταξίδια της ζωής μας; Μακρινά και κοντινά; Όλοι μας έχουμε δικαίωμα στο παραμύθι. Αυτό που υφέρπει κάτω από το σαγηνευτικό φως ενός φάρου. Ή πολλών.

Στο μυθιστόρημα αυτό, τα πρόσωπα, οι καταστάσεις και ορισμένες περιγραφές φάρων που συναντά η ηρωίδα μου είναι προϊόν μυθοπλασίας, που σκοπό έχουν να βοηθήσουν την πλοκή της ιστορίας και ουδεμία σχέση έχουν με υπαρκτά πρόσωπα και γεγονότα. Παρ' όλα αυτά, κάποια είναι τόσο ζωντανά στο μυαλό μου, που κατέληξαν να γίνουν πάρα πολύ αγαπημένα. Σαν τους φάρους.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Έχω μείνει γνωστή στην ιστορία ως «η πόρνη των φάρων». Παρόλο που δεν έγινα ποτέ διάσημη, παρόλο που δεν έχουν αποδώσει τη ζωή μου σε ντοκιμαντέρ, παρόλο που αν με ρωτήσεις, μπορεί και να σου το αρνηθώ, ανάμεσα στους ναυτικούς και στους ανθρώπους της θάλασσας έχω μείνει στη μνήμη τους ως η «πόρνη των φάρων» και ως «η ερωμένη των φάρων» για τους πιο καθωσπρέπει.

Έχω γυρίσει όλους τους επανδρωμένους φάρους που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα. Και κάποιους που δεν υπάρχουν πια και σώζονται μόνο τα ερείπιά τους.

Κάθε φορά που έφτανα σε κάποιον από αυτούς με περίμεναν με ανυπομονησία, γιατί ενώ η θάλασσα έφερνε συχνά στους φανοφύλακες φόβο, δεινά και δυσκολίες, εγώ τους έφερνα πάντα τον έρωτα.

Ναι. Έχω μείνει γνωστή ως «η ερωμένη των φάρων», αν και στην πραγματικότητα ήμουν απλά μια σφοδρά και χωρίς ελπίδα ερωτευμένη γυναίκα.

Γεννήθηκα σε έναν φάρο και όλη μου τη ζωή δεν έχω κοιμηθεί ποτέ δίχως να με συνοδεύει ο ήχος της θάλασσας. Έχω γίνει βασίλισσα σε κάποιους από αυτούς, δούλα σε κάποιους

άλλους και γοργόνα στους μακρινούς. Έχω κρυφτεί σε αμπά-
ρια, έπιασα τουφέκι και έχω μια αποκρουστική ουλή, η οποία
σκίζει το δεξί μου μάγουλο. Γέννησα ένα παιδί, που όμως δεν
αγκάλιασα ποτέ. Είδα ναυάγια και κολύμπησα σε μέρη που
δεν έχει καταφέρει να φτάσει άνθρωπος. Μίσησα και μισή-
θηκα, πόθησα και με αγάπησαν. Έχω μαγέψει πειρατές και
έχω τρέξει γυμνή στα βράχια. Έχω αντικρίσει θησαυρούς
αμύθητους, που ούτε καν φαντάζεστε ότι υπάρχουν. Έχω πιά-
σει στις χούφτες μου απομεινάρια του μηχανισμού των Αντι-
κυθήρων που δε θα δείτε σε κανένα μουσείο. Γνωρίζω να σας
πω τους αστερισμούς και τα χαρακτηριστικά των ζωδίων κα-
λύτερα από κάθε περιοδικό. Μπορώ να ξεμπλέξω δίχτυα πριν
το βλέφαρο ανοιγοκλείσει δεύτερη φορά και είδα δύο φό-
νους. Δεν έχω σπίτι ούτε ταυτότητα, αλλά έχω όνομα και
διεύθυνση. Είμαι η ερωμένη των φάρων.

Σέριφος 1960

Δεν του αρέσει να του φέρνουν αντίρρηση». Ο άντρας που μίλησε, νέος στην ηλικία μα ντυμένος συντηρητικά και με σοβαρό πρόσωπο, κοίταξε τον διπλανό του με ύφος αυστηρό.

«Με συγχωρείτε», επέμεινε ο άλλος άντρας, «μα ως αρχιτέκτονας δεν μου επιτρέπει η αισθητική μου να μη διορθώσω στο νέο οίκημα κάποιες λεπτομέρειες που χρήζουν βελτίωσης. Ακόμα περισσότερο, δυσκολεύομαι να κατασκευάσω ένα νέο έργο με βάση αυτό που μου δείχνετε ως πρότυπο, διατηρώντας μάλιστα τις υπάρχουσες φθορές», ολοκλήρωσε τη φράση του και σκούπισε με αμηχανία τον ιδρώτα από το πρόσωπό του με το ντελικάτο χέρι του.

«Αγαπητέ μου», αποκρίθηκε ο συνομιλητής του, «φοβάμαι πως δεν υπάρχει περιθώριο για συζήτηση και διαπραγματεύσεις. Αν επιθυμείτε να αναλάβετε τη δουλειά και να εξασφαλίσετε τη γενναιόδωρη αμοιβή που σας προσφέρεται, θα πρέπει να ακολουθήσετε τα αιτήματα και τις προδιαγραφές που σας δόθηκαν. Αν έχετε κάποια ένσταση ή αντιπρόταση, καλύτερα να την κρατήσετε για τον εαυτό σας. Όπως σας είπα, δεν του αρέσει να του φέρνουν αντιρρήσεις.

Μη με κάνετε να επαναλαμβάνομαι, σας παρακαλώ. Πραγματικά με κουράζει πολύ».

Ο αρχιτέκτονας άλλαξε ύφος και έσπευσε να χαμογελάσει με υποταγή. Έβγαλε έναν φάκελο με σχέδια από την ακριβή τσάντα που κρατούσε και είπε: «Λοιπόν, όπως μπορούμε να δούμε στα σχέδια που προτείνω...»

Ο νεαρός άντρας τον διέκοψε με αγανάκτηση. «Τι λοιπόν, αγαπητέ μου; Νομίζω πως υπήρξα σαφής. Δε θέλω να δω κανένα σχέδιο. Ορίστε, έχετε μπροστά σας τον φάρο. Βγάλτε όσες φωτογραφίες χρειάζεστε, μπίτε μέσα, αποτυπώστε στο χαρτί σχέδια και διακόσμηση, κάνετε εν πάση περιπτώσει ό,τι σας φωτίσει ο Θεός και αρχίστε τη δουλειά σας. Πρέπει να χτίσετε ένα πανομοιότυπο οίκημα στο σημείο που σας ζητήσαν. Ο κύριος Ντε Πρατ Αγουρδαμένδο επίσης σιχάινεται τις καθυστερήσεις, έτσι αν το έργο δεν παραδοθεί στην ώρα του, σε τρεις μήνες από τώρα δηλαδή, πολύ φοβάμαι πως δε θα πληρωθείτε βάσει της ρήτηρας του συμβολαίου που υπογράψατε».

Στον φάρο του καπετάν Νικόλα,
στον φάρο της Σερίφου*

Εχετε δει ποτέ φωτιά μέσα στη θάλασσα; Ελπίζω όχι. Αν την έχει δει ένας άνθρωπος, δεν την ξεχνάει ποτέ... Κάποιος ίσως θα απορήσει. Υπάρχει φωτιά μέσα στη θάλασσα; Και όμως υπάρχει. Ποιο στοιχείο είναι πιο δυνατό από το άλλο; Η φωτιά από το νερό ή το νερό από τη φωτιά; Εύκολο να απαντήσει κάποιος αυθόρμητα. Το νερό.

Εγώ θα σας πω όχι. Όχι πάντα τουλάχιστον. Υπάρχουν φορές που το στοιχείο της φωτιάς είναι πιο δυνατό από το νερό. Και ακόμα και αν νικήσει το νερό στο τέλος, δε σημαίνει πως η φωτιά έχασε. Ίσα ίσα. Μπορεί να κέρδισε εξ ολοκλήρου η φωτιά. Η φλόγα μάλλον, για να το πω με ακρίβεια.

Έτσι συνέβη και σε εμένα. Έχασε το νερό από τη φωτιά τη μάχη και έχασα και εγώ τα πάντα πριν καν τα αποκτήσω. Και στην ασυνείδητη μνήμη της πρώτης μου ανάσας καταγράφηκε, αντί για το γαλάζιο της θάλασσας, το πορτοκαλί της πυρκαγιάς.

---

* Στίγμα φάρου: 37° 6' 45.33" N 24° 30' 18.51" E

Γεννήθηκα μέσα στην πάλη της θάλασσας και της φωτιάς, όταν η βάρκα των γονιών μου τυλίχτηκε στις φλόγες, κοντά σε μια ακτή της Σερίφου στις Κυκλάδες. Ήμουν η μόνη που γλίτωσα, ίσως γιατί η μήτρα της μητέρας τελικά είναι πανίσχυρη και προστατεύει το σπλάχνο της. Ακόμα και αν όλο το σώμα καταρρεύσει, αυτή μπορεί να αντέξει, σας το λέω εγώ, που είμαι η ζωντανή απόδειξη, έως ότου γεννηθεί το παιδί και βρεθεί σε ασφαλές μέρος.

Γεννήθηκα, λοιπόν –από ό,τι έμαθα πολύ αργότερα–, στα σκαλιά της προβλήτας του φάρου της Σερίφου. Το σώμα της μητέρας μου ξεβράστηκε πέφτοντας από τη βάρκα που καιγόταν στα ανοιχτά του φάρου, έχοντας εγκαύματα παντού, που πονούσαν περισσότερο καθώς είχαν σβήσει στο αλάτι της θάλασσας.

Έτρεξε ο καπετάν Νικόλας έξω από τον φάρο αλαφιασμένος, φωνάζοντας «Γυναίκα στη θάλασσαααα» σε κάτι ψαράδες που έπλεαν κοντά και τραβούσαν κουπί με μανία, προσπαθώντας να φτάσουν στη βάρκα. Τρομοκρατημένοι πήδηξαν στη θάλασσα και έβγαλαν τη μητέρα μου στο πλατύσκαλο της προβλήτας. Εκείνη δε σφάδαζε από τους πόνους του ετοιμοθάνατου κορμιού της πια, αλλά από τους πόνους της γέννας, που επήλθε λόγω του σοκ.

Αργότερα τα έμαθα όλα, πολύ αργότερα. Είχα πατήσει τα δεκατρία. Τέτοια πράγματα πώς να τα πεις σε ένα μικρό παιδί. Η μητέρα μου, μια φλεγόμενη σάρκα, άφησε την ύστατη πνοή της τη στιγμή που εγώ έπαιρνα την πρώτη μου ανάσα και τη στιγμή που αποχωριστήκαμε γίναμε ένα, καθώς ρούφηξα με το πρώτο κλάμα μου την εκπνοή της και το μονοξείδιο του άνθρακα με το οποίο με αποχαιρέτησε.

Γεννήθηκα τελείως ορφανή –σχήμα οξύμωρο, το γνωρίζω–, ο πατέρας μου πέθανε τη στιγμή που ξέσπασε η πυρκα-

γιά στη βάρκα, η οποία τους πήγαινε κανείς δεν ξέρει πού, φέρνοντάς τους κανείς δεν ξέρει επίσης από πού. Και ενώ δε γνώρισα γονείς, δεν ένιωσα καμία πρώτη αγκαλιά, δε χάρισα πουθενά το πρωτόγονο υστερικό μου κλάμα, δεν ήπια μητρικό γάλα, είμαι σίγουρη πως κάποια από όσα συνέβησαν τα θυμάμαι σαν μια ανεξήγητη μορφή ανάμνησης, ίσως η ψυχή μου τα θυμάται, δεν ξέρω να το εξηγήσω ακριβώς, μα είμαι σίγουρη, γιατί αρκετές φορές στη ζωή μου τα όνειρά μου δεν έχουν πρόσωπα ούτε σχήματα, παρά μόνο συγκεχυμένα χρώματα σε όλες τις αποχρώσεις του κόκκινου και του πορτοκαλί. Επίσης, δεν αντέχω να ακούω άνθρωπο να κραυγάζει, ματώνει η καρδιά μου και πονάω σωματικά.

Φυσικά δεν είχα ρίζες, πνίγηκαν, κήκαν. Ποτέ όταν με ρωτούσαν δεν ήξερα τι να απαντήσω, φυσικά δεν είχα πατρίδα ούτε ένα δικό μου πράγμα, σίγουρα δε θα είχα καμία ελπίδα στη ζωή αν δεν αναγκαζόταν να με κρατήσει ο καπετάν Νικόλας από εκείνο το μεσημέρι και για όσο άντεξα να μείνω στον φάρο του.

Ο καπετάν Νικόλας ποτέ δεν υπήρξε καπετάνιος, φαροφύλακας ήταν σε όλη του τη ζωή, μα τον φώναζαν καπετάν Νικόλα και έτσι τον έμαθα και εγώ –όχι, μπαμπά δεν τον είπα ποτέ–, γιατί γνώριζε τα πάντα περί καϊκιών και ήξερε τους ανέμους και τα αστέρια τόσο καλά, που όλοι συμφωνούσαν πως θα ήταν ο καλύτερος στη θάλασσα. Χήρος και αυτός, ολομόναχος σαν και εμένα, είχε μάθει να φροντίζει μόνο τον εαυτό του και τον φάρο του, μέχρι που ήρθα εγώ και τα ανέτρεψα όλα.

Κάποτε, πολύ αργότερα, έμαθα από άλλα στόματα, όχι από το δικό του, πως για παιδί ακόμα και νέος όταν ήταν ούτε λόγος, μα σαν του 'τυχα εγώ, τι να 'κανε ο άμοιρος, με κράτησε και έγινε μάνα και πατέρας για μένα. Και όσο έμει-

να μαζί του, άμαθος από ψυχές και παιδιά, σαν βάρκα με καθοδηγούσε και μου φερόταν. Όταν ήταν καλές μέρες και ήμουν ήσυχη και φρόνιμη, *μπουνάτσα* με φώναζε χαϊδευτικά. Σαν με έπιαναν τα διαόλια μου και δε στεκόμουν σε μια μεριά, *φουρτούνα* με έλεγε και με μάλωνε. Τις πρώτες μέρες μου εκεί, νεογέννητο ακόμα, πού να βρεθεί γάλα στον φάρο, μου έδινε λίγο χαμομήλι, μα μετά, σαν πέρασε η πρώτη εβδομάδα, του έφεραν από το κοντινό χωριό γάλα από μία τροφό που με λυπήθηκε και έτσι αντικατέστησε τη μάνα μου, δίνοντάς μου το σταγόνα-σταγόνα.

Μου έδειξε κάποτε και την τσόχα από μια πολυθρόνα που είχε στον φάρο, με την οποία με είχε τυλίξει αφού την έσκισε, ήταν η πρώτη μου κουβέρτα. Και έναν αστερία αποξηραμένο και έναν ιππόκαμπο, οι οποίοι αποτέλεσαν τις πρώτες μου κούκλες.

«Αναστασία να τη βγάλει ο παπάς!» του είπε με στόμφο ένας ψαράς σαν πάτησα τα δύο και εκείνος ακόμα με φώναζε μία *μπουνάτσα* και μία *φουρτούνα*. «Αναστασία, γιατί άλλωστε δε γεννήθηκε, αναστήθηκε από τον θάνατο, έτσι δεν είναι;» συνέχισε περήφανος ο ψαράς.

«Μου αρέσει», απάντησε λιτά ο καπετάν Νικόλας, που ήταν και λιγομίλητος. «Θα πω του παπά να μου τη βγάλει Αναστασία».

Απέκτησα όνομα σε μια γρήγορη και λιτή βάφτιση, που δεν είχε γιορτές, δώρα και βαφτιστικά ρούχα, είχε όμως σημασία, γιατί από εκείνη την ημέρα είχα όνομα. Δεν κράτησε πολύ το Αναστασία, μου το έκανε Νατάσα ο καπετάν Νικόλας, που κάπου το είχε ακούσει και του άρεσε πολύ. Και εμένα μου άρεσε το Νατάσα. Μου φαινόταν ήπιο, γαλήνιο, δυναμικό. Το ότι βέβαια κάθε φορά που συναντούσα κόσμο και έλεγαν τις λέξεις *μπουνάτσα* ή *φουρτούνα* εγώ μπερδευό-

μουν και γύριζα κράτησε κάποια χρόνια, αλλά μετά με κέρδισε το Νατάσα και το έλεγα με πολλή περηφάνια.

Πολύ σύντομα έμαθα και να το γράφω. Ο καπετάν Νικόλας μπορεί να μην είχε όλες τις αρετές που έπρεπε να έχει ένας πατέρας, όμως ήξερε γράμματα, είχε πολλά βιβλία και του άρεσε το διάβασμα. Και έδινε πολύ μεγάλη σημασία στη μόρφωση. Ίσως περισσότερο από όσο χρειαζόταν για μια κοπέλα εκείνη την εποχή, μα ακολούθησα την επιθυμία του να με μορφώσει και μου βγήκε σε καλό.

Δεν μπόρεσα να πάω σχολείο, ήταν πολύ μακριά, ο φάρος τις περισσότερες φορές ήταν απροσπέλαστος και έτσι έμεινα εκεί μέχρι τα δεκαέξι μου, μαθαίνοντας γράμματα από τον καπετάν Νικόλα και τα βιβλία του. Ήταν τόσο αυστηρός, που καλύτερα να πήγαινα σε τάξη με συμμαθητές, πιο ελεύθερη θα ήμουν, διότι ο καπετάν Νικόλας με υποχρέωνε όλο το πρωί να διαβάζω και κατόπιν, το υπόλοιπο της ημέρας, να μαθαίνω το νοικοκυριό. Μέχρι τα δεκαέξι μου, όπως σας είπα, όπου άλλαξαν όλα σε μία ημέρα και μεγάλωσα από την ίδια τη ζωή και όχι μόνο θεωρητικά.

Έπαιζα βέβαια και πολύ. Δεν ήταν η ζωή μου μόνο διάβασμα. Μόνη μου, ο καπετάν Νικόλας δεν είχε κουράγιο για παιχνίδια στην ηλικία του, και έτσι παρέα με τη φαντασία μου εξερευνούσα τον φάρο και τα περίχωρα κάθε μέρα σαν να ήταν η πρώτη φορά. Έπαιζα και κολυμπούσα πολύ περισσότερο. Από τον Μάρτιο και μετά, μέχρι και τον Οκτώβριο, πολλές φορές ήμουν ώρες ολόκληρες στη θάλασσα. Πηδούσα από τα σκαλάκια στο νερό, ήταν τόσο βαθιά, που κάτω δεν έβλεπες και ξανά πίσω για βουτιά και ξεμάκραινα μόνο τις μέρες που ήταν λάδι η θάλασσα, γιατί ο καπετάν Νικόλας φοβόταν πολύ και όλο μου φώναζε: «Νατάσα, τσακίσου έλα πίσω». Χαϊδευτικά το έλεγε, αλλά σκιαζόμουν εγώ και δεν παρακούγα.

Γεννήθηκα καστανή, μα με τον ήλιο κάθε μέρα να με χαϊδεύει, οι άκρες των μαλλιών μου ήταν πάντα κατάξανθες, ήταν και μακριά, δε με κούρευε ποτέ ο καπετάν Νικόλας και από το πολύ αλάτι σχημάτιζαν αφάνα τις περισσότερες φορές. Ήμουν ψηλή σχετικά, το κατάλαβα βλέποντας τους νησιώτες της Σερίφου και τα παιδιά των ψαράδων, και είχα καστανά μάτια, σκιστά, με μεγάλες βλεφαρίδες, που μπλέκονταν και με τύφλωναν ενίοτε και πάντα έβλεπα με δυσκολία. Είχα δέρμα πολύ σκούρο, δεν ξέρω αν ήταν από γεννησιμιού μου ή από τον ήλιο και πολύ άσπρα, μεγάλα δόντια, που έδειχναν παράταιρα στο μαυρισμένο μου πρόσωπο και όταν χαμογελούσα, νόμιζα πως θα έσκιζαν το στόμα μου.

Τον καπετάν Νικόλα τον ακολουθούσα πάντα στη «δουλειά». Δηλαδή στον κορυφή του φάρου, όπου τον καθάριζε και έφτιαχνε τη λάμπα και την ιεροτελεστία που ακολουθούσε την είχα μάθει απ' έξω. Ο φάρος πρωτολειτούργησε το 1901 με πετρέλαιο και έδινε τέσσερις λευκές αναλαμπές ανά δέκα δευτερόλεπτα. Στην Κατοχή έμεινε σβηστός και τον ξαναανάψαμε πια το 1945 θυμάμαι. Ο καπετάν Νικόλας, μία φορά τον χρόνο, έβαφε τον φάρο μόνος του. Συνήθως άνοιξη, μόλις άνοιγε λίγο ο καιρός.

Δεν ήταν η Σέριφος εύφορο νησί. Ήταν αρκετά άγονη και άγρια, μα όμορφη, πολύ όμορφη, με δεκάδες μονοπάτια και χρυσαφένιες παραλίες. Ο καπετάν Νικόλας μου είχε διηγηθεί πώς είχαν εξηγήσει, σύμφωνα με τη μυθολογία, οι αρχαίοι το πετρώδες έδαφος της Σερίφου. Μου άρεσε πολύ η μυθολογία και ιδίως ο μύθος της Σερίφου, που ήταν και η μόνη πατρίδα που ήξερα.

Σύμφωνα με τη μυθολογία, ο Ακρίσιος, ο βασιλιάς του Άργους, μαθαίνοντας από χρησμό ότι ο εγγονός του θα του στερούσε τη ζωή, κλείδωσε την κόρη του Δανάη στο παλά-

τι για να μην αποκτήσει παιδί. Ο Δίας, όμως, ερωτεύτηκε τη Δανάη και μεταμορφωμένος σε χρυσή βροχή την άφησε έγκυο. Όταν ο Ακρίσιος ένωσε τη μοίρα να τον απειλεί, έκλεισε την κόρη του και τον νεογέννητο γιο της σε ένα κιβώτιο και το πέταξε στη θάλασσα. Το κιβώτιο ξεβράστηκε στη Σέριφο, το βρήκε ο Δίκτυς, αδερφός του τύραννου Πολυδέκτη, ο οποίος τους φιλοξένησε. Ο Πολυδέκτης ερωτεύτηκε τη Δανάη και θέλοντας να ξεφορτωθεί τον γιο της τον Περσέα, ο οποίος στεκόταν εμπόδιο στα σχέδιά του να την αποπλανήσει, τον έστειλε να σκοτώσει τη Μέδουσα, μία από τις αθάνατες Γοργόνες, η οποία πέτρωνε με το βλέμμα της όποιον την κοιτούσε. Ο Περσέας σκότωσε το τέρας με τη βοήθεια των θεών, που του έδωσαν όπλα και ειδικά την ασπίδα, που του έδωσε η θεά Αθηνά. Η ασπίδα αντανakλούσε το είδωλο της Μέδουσας και έτσι μπορούσε να τη βλέπει χωρίς να κινδυνεύει να γίνει πέτρα. Ο Περσέας επέστρεψε στη Σέριφο και με το κεφάλι της Μέδουσας στο χέρι πέτρωσε τον Πολυδέκτη και τους ακολούθους του.

«Η Σέριφος δεν έμεινε γνωστή και για τα πετρώματά της; Έτσι διάβασα σε ένα βιβλίο που μου έδωσες», τον ρωτούσα.

«Η Σέριφος είναι ευλογημένο νησί. Πλούσιο με άλλους τρόπους από κάποια νησιά που έχουν εύφορα εδάφη και βασίζονται στις καλλιέργειες. Να ήξερες τι πλούτος κρύβεται στα υπόγεια στρώματα του νησιού!» μου έλεγε. «Δεν είναι τυχαίο που οι αρχαίοι είχαν από νωρίς καταλάβει και αξιοποιήσει τα μεταλλεύματα που υπάρχουν εδώ. Μακάρι να ήμαστε και εμείς οι νεότεροι έτσι. Μην κοιτάς που εδώ έχει βαφτεί με αίμα η προσπάθεια των νησιωτών να επιβιώσουν από τα αγαθά του τόπου τους. Ο κάθε τόπος, Νατάσα, πρέπει να δουλεύεται από τους ανθρώπους που τον κατοικούν και όχι να έρχονται ξένοι να τον οικειοποιούνται. Να το θυ-

μάσαι αυτό. Το νησί μας έχει πονέσει και έχει στιγματιστεί επειδή ήταν πόλος έλξης λόγω των κοιτασμάτων του».*

«Πράγματι είχαν σκοτωθεί τόσο πολλοί;» τον ρωτούσα πάντα με την ίδια αγωνία.

«Σ' το έχω πει. Γέμισε το νησί αίμα και ψυχές. Τέτοιο πράγμα δεν είχε ξαναδεί ο τόπος, αλλά ούτε και ολόκληρη η χώρα. Χωροφύλακες σκότωναν εν ψυχρώ ντόπιους, χτυπούσαν γυναίκες, παιδιά, νησιώτες σκότωσαν χωροφύλακες. Έλληνες εναντίον Ελλήνων για το χρήμα».

Δεν ήθελε ο καπετάν Νικόλας να τα συζητάμε αυτά, μα εγώ ήμουν περίεργη. Στις βόλτες μας στα μέρη του νησιού, επανειλημμένως του είχα ζητήσει να με πάει στις στοές των ορυχείων, που πια είχαν εγκαταλειφθεί, μα εκείνος αρνιόταν πεισματικά. Πήγα λοιπόν και εγώ μία φορά κρυφά με τα παιδιά κάποιων ψαράδων, ώρες δρόμο με τα πόδια κάναμε, και κατάλαβα γιατί ο καπετάν Νικόλας με προστάτευε από κάτι τέτοιο. Σήραγγες βαθιά μέσα στη γη και ανήλιαγες, σαν λαγούμια για μεγάλα ζώα, λασπερές και χωρίς αέρα, που νόμιζες πως βρισκόσουν σε λαβύρινθο κάποιου εφιάλτη. Άρχισαν τα μεγαλύτερα παιδιά να τρομάζουν εμάς τα μικρότερα διηγούμενα πόσοι εργάτες είχαν πεθάνει μέσα σε αυτές τις στοές από τις άθλιες συνθήκες εργασίας, την πείνα, τη δίψα, την κούραση και τις αναθυμιάσεις. Δεν πέρασε λίγη

---

* Στις 7 Αυγούστου 1916 ξεκινά η απεργία των εργατών στα μεταλλωρυχεία της Σερίφου, ζητάνε ανθρώπινα ωράρια εργασίας και μέτρα ασφαλείας στις στοές. Στις 21 Αυγούστου η χωροφυλακή φτάνει στο νησί να καταστείλει την απεργία και χρησιμοποιούν βία. Η σύρραξη γενικεύεται μεταξύ των νησιωτών και της χωροφυλακής και η απεργία λήγει με τον θάνατο πολλών ανθρώπων. Η Σέριφος γίνεται γνωστή σαν ένα από τα πρώτα παραδείγματα αιματηρών ταξικών συγκρούσεων στην Ελλάδα.

ώρα και άρχισα να ακούω φωνές, συρσίματα, κλάματα και φρικιαστικές φωνές, καθώς η φαντασία μου οργίαζε με αυτά που έλεγαν τα παιδιά.

«Φαντάσματα...» με πλησίασε ένα ψηλό αγόρι με ένα σαρδόνιο χαμόγελο.

«Τι;» ούρλιαξα και παραπάτησα.

«Λέω, φαντάσματα ακούς. Είναι οι ψυχές αυτών που πέθαναν εδώ μέσα υποφέροντας και έχουν μείνει φυλακισμένες χρόνια τώρα, αναζητώντας λύτρωση...»

Το έβαλα στα πόδια, τρέχοντας στις σκοτεινές στοές όσο δεν είχα τρέξει ποτέ στη ζωή μου, ψάχνοντας ψηλαφητά να βρω την έξοδο στις στενές σήραγγες. Έφτασα λαχανιασμένη στον φάρο και κρύφτηκα στην αγκαλιά του καπετάν Νικόλα τρέμοντας.

«Νατάσα, σου είπα πως δε θέλω να ακολουθείς τα άλλα παιδιά που κάνουν του κεφαλιού τους. Έχουν γονείς να τα προσέχουν και να αναλάβουν την ευθύνη και ό,τι και να πάθουν ή να κάνουν θα βρουν άκρη. Εσύ έχεις εμένα που είμαι γέρος και είμαι και κολλημένος εδώ στον φάρο, δεν μπορώ να κάνω πολλά και να σε τρέχω από εδώ και από εκεί. Αν θες βόλτες, κάνε κοντινές, εδώ γύρω», με μάλωσε αντί να με ηρεμήσει.

«Πού, καπετάν Νικόλα; Στα ιχθυοτροφεία που περνάς και βρομάει ο τόπος από τα σάπια ψάρια;»

«Στον Ράμμο. Πήγαινε στο χωριό αν θέλεις παρέα και να παίζεις».

«Μα είναι τόσο μακριά και αυτό».

«Ε, τι να κάνουμε, Νατάσα, αυτά έχουμε κοντά μας. Αν δε σου αρέσει, περίμενε να μεγαλώσεις για να πηγαίνεις όπου θέλεις και αν θέλεις τότε, μπορείς κάλλιστα να πας να ζήσεις και στο χωριό. Μέχρι τότε όμως και όσο εγώ έχω την

ευθύνη σου, στα ορυχεία δε θα ξαναπάς», μου το ξέκοψε, αν και δε χρειαζόταν, γιατί είχα φοβηθεί τόσο, που δε θα ξαναπατούσα ακόμα και αν μου έλεγαν πως βρήκαν χρυσάφι εκεί κάτω.

«Τον λατρεύω τον φάρο μας, καπετάν Νικόλα, δε θα ήθελα να ζούσα πουθενά αλλού», τον παρηγόρησα εγώ αντί να με παρηγορήσει εκείνος.

Ευπνούσαμε και βλέπαμε μόνο θάλασσα. Κοιμόμασταν και βλέπαμε μόνο αστέρια. Ο καπετάν Νικόλας κοιμόταν στη μοναδική κρεβατοκάμαρα του φάρου που βρισκόταν στο ισόγειο και εγώ στον πρώτο όροφο, σε μια αποθηκούλα με στρογγυλά παραθυράκια. Ο ήχος των κυμάτων μας ακολουθούσε πάντα, κάθε ώρα της ημέρας, αυτός ο ήχος αντιπροσώπευε για εμάς την ησυχία και ήταν ριζωμένος βαθιά στο μυαλό μας. Όλος ο κόσμος μας ήταν αυτό το στρογγυλό οίκημα, ο φάρος και η θάλασσα. Εμένα όλος ο κόσμος μου ήταν οι βάρκες που πήγαιναν και έρχονταν, τα ολόφωτα καράβια που περνούσαν, τα καΐκια, τα δίχτυα των ψαράδων, το φεγγάρι και η αναμονή.

Ο φάρος ήταν συνώνυμο της αναμονής, και κυρίως της υπομονής. Περιμένοντας εκεί, με τα χρόνια να περνάνε από πάνω του και τους ανθρώπους να τον αναζητάνε και να τον ευγνωμονούν, τελικά κατάλαβα πως ο φάρος ήταν αυτός στον οποίο στηριζόταν ολοκληρωτικά η ζωή της θάλασσας και όχι σε εμάς που ζούσαμε μέσα. Όρθιος εκεί, με τα φώτα του να γυρίζουν και να φτιάχνουν λωρίδες ασφάλειας στο πέλαγος, περίμενε υπομονετικά να σώσει, να υποδεχτεί, να ανακουφίσει. Ή να προειδοποιήσει.

Όχι σε ιδανικές συνθήκες. Όχι. Αυτό που παρέλειψα να

πω ήταν πως ο φάρος δεν ήταν και το πιο ήρεμο μέρος για να ζει κανείς. Η κακοκαιρία, ανεξάρτητη από τις εποχές, κάθε φορά που ξεσπούσε, και γινόταν συχνά αυτό, σαν να διάλεγε το σπίτι μας για να καταλήξει. Αέρας που μπορούσε να σε πάρει και να σε ξεβράσει μακριά, σε άλλη ήπειρο, κύματα που ένιωθες ότι θα σε κατάπιναν με το που σηκώνονταν, υγρασία που σε διαπερνούσε παντού, μέρες χωρίς δυνατότητα να πάμε να προμηθευτούμε τρόφιμα ή είδη πρώτης ανάγκης, και κρύο, πολύ κρύο.

Και το μυαλό μονίμως σε εγρήγορση, γιατί ο φάρος δεν ήταν ένα εύκολο καταφύγιο, το αντίθετο, ήταν το πιο δύσκολο καταφύγιο που μπορούσε να βρει κάποιος.

Αλλά ήταν το σπίτι μου. Ο φάρος, που –συγκινούμαι που το λέω– τελικά ήταν ο νονός μου, μου χάρισε ιδιότητες που έγιναν στοιχεία του χαρακτήρα μου, την υπομονή, τη διάθεση για προσφορά, την αγκαλιά και τη θαλπωρή της, την εμμονή να σώζω και όχι να σωθώ.

Ο φάρος. Που μου χάρισε τη ζωή και όσο μεγάλωνα ένιωθα ευγνωμοσύνη. Που αντί να με αφήσει μεσοπέλαγα να πεθάνω, με τράβηξε κοντά του με τα φώτα του για κάποιον λόγο. Ο φάρος. Που έγινε η σανίδα σωτηρίας μου και η αγκαλιά της μάνας που δε γνώρισα. Ο φάρος. Μεγάλωνα και μαζί μου μεγάλωνε το αίσθημα πως του χρωστούσα. Ήθελα να ανταποδώσω.

Τι να χρειάζεται άραγε ένας φάρος από μια κοπέλα σαν εμένα;

Έχω μείνει γνωστή στην ιστορία ως η «ερωμένη των φάρων».

Γεννήθηκα σε έναν φάρο και όλη μου τη ζωή δεν έχω κοιμηθεί ποτέ δίχως να με συνοδεύει ο ήχος της θάλασσας. Έχω γίνει βασίλισσα σε κάποιους από αυτούς, δούλα σε άλλους και γοργόνα στους μακρινούς. Έχω κρυφτεί σε αμπάρια, έπιασα τουφέκι και έχω μια ουλή, η οποία σκίζει το δεξί μου μάγουλο. Γέννησα ένα παιδί, που όμως δεν αγάλιασα ποτέ. Είδα ναυάγια και κολύμπησα σε μέρη όπου δεν έχει καταφέρει να φτάσει άνθρωπος. Μίσησα και μισήθηκα, πόθησα και με αγάπησαν. Έχω μαγέφει πειρατές και έχω τρέξει γυμνή στα βράχια. Έχω αντικρίσει θησαυρούς αμύθητους, που ούτε καν φαντάζεστε ότι υπάρχουν.

Έχω γυρίσει όλους τους επανδρωμένους φάρους που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα. Και κάποιους που δεν υπάρχουν πια και σώζονται μόνο τα ερείπιά τους.

Κάθε φορά που έφτανα σε κάποιον από αυτούς, με περίμεναν με ανυπομονησία, γιατί ενώ η θάλασσα έφερνε συχνά στους φαροφύλακες φόβο, δεινά και δυσκολίες, εγώ τους έφερνα πάντα τον έρωτα.

Ναι. Έχω μείνει γνωστή ως η «ερωμένη των φάρων», αν και στην πραγματικότητα ήμουν απλώς μια σφοδρά και χωρίς ελπίδα ερωτευμένη γυναίκα.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-3062-1

9 786180 130621

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 22882

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η